

סימן ב

בענין הנ"ל, על שמגלחים שם השערות לע"ז (תשובה ב')

לכבוד הרבנים הגאונים

מה"ר יהודה פילמאן שליט"א

ומה"ר משה שאול קליין שליט"א

יושבים על מדין בעיר בני ברק ח"ו

אחדש"ה

בגדון הבנין ששם מגלחין השערות לע"ז, וכשישבנו בצוותא היה המדובר אם בנין זה נחשב לבנין של ע"ז, ואז יש לדון אם נאסרו השערות בתקרות ע"ז, או נאמר שהבנין אינו של ע"ז, ומסתמא גילוח שערותיהם אינו בכלל תקרובת, רק גיוול שמנוולים עצמן ע"י סילוק השערות, וכדמצינו בגמרא (יבמות דף מ"ח ע"א) לענין יפת תואר, ואין בזה חבאה, (ולענין נזירות, נזיר דף ב"ח ע"ב).

והנה כפי שציירו לנו היודעין בזה, שצמח הבנין אין שום פסילים ושום זכר של ע"ז, אך מקוק צחוק על כוחל הבנין תמונה של ע"ז שלהם, ועל כן יש לעיין אם תמונה זו תעשה שהבנין יחשב כבנין של ע"ז.

א

אם בנין התגלחת הוי בית ע"ז

תשובה: לכאורה היות שאין עושין שום עבודה ושום תקרובת בבנין זה, אין הבנין נחשב לבנין ע"ז, ואם שהתמונה מצחוק, הרי נכרי שיקבע ע"ז על פתח ביתו לא יגרום לו איסור כניסה, דסוף כל סוף בית זה לא נקבע לעבודה, אך יש לומר דע"ז הגילוח והשלכת השערות היא העבודה, שהרי צאין לשם כדי לגלח כידוע, ואם שאין מקריצין את השערות על מוצא להקטרה, (לפי המומחים שכתבו שאין יודעין מזה כלום), אולי השלכת השער שם תהא נחשבת להקרה, ולהדליל אלפי הצדלות מצינו כהאי גוונא בעבודת פנים דרנפת העזרה מקדש, עיין וצחיס (דף י"ד ע"א ודף נ"ט), ונמצא דתלוי הך בהך, דאם הגילוח נחשב לעבודה, גם הבנין לבית ע"ז יחשב.

בשמניחין לפני ע"ז לשובת הגלחים

וז"ל הרשב"א (עבודה זרה דף נ"א ד"ה ואותן ככרות), ואותן ככרות שלוקחין מן השוק ומקריצין אותן לפני הע"ז וכו', וכתב רבינו הרב נ"ר ור"י ז"ל היה אומר שאין הככרות תקרובת, לפי שאין מתכוונים אלא לתתם לגלחים (א"ה וכן כתבו התוספות) וכו', ויש טעם

ועין דוד - ו - א"ח, יו"ד / וויס, חיים יוסף דוד בן פנחס {עמוד 378} {2864}

לאסור, כי מכל מקום כיון שמניחין אותו תקרובת לפניו, וחושבין שמחלצה בהנחתו לפניו, אע"פ שעושין על מנת לתתם לגלחים משלפניה אסור, וצ"ע רש"י כתבו גם כן שהככרות הן תקרובת לע"ז הן ואסורין וכו' עכ"ל, (ועיין תוספות שם צ"ע רש"י דלא נאסר, שאין מציאין לעצמם כי אם לשמשים ולכומרים), אך הריטב"א כתב וז"ל, הני מילי דבר הנחון לע"ז להיות לה תקרובת, אבל זה אין עושין לדעת תקרובת וכו', אבל שאר האובלי"ש דורון לכומרים הוא, ומה שמניחין אותו לפני ע"ז אינו בדרך תקרובת כלל, אלא כמי שנותן לה פרס לכומרים, הלכך הן מותרין, וכן דעת מורי הרא"ה הלוי ז"ל, וכן נהגו ברוב המקומות, וכן נראה ודאי להלכה, (וכן פסק הטור סימן קל"ט), אך סיים ועם כל זה שומר נפשו ירחק מהם ע"כ.

ובן כתב המאירי (דף י"ד ע"ב) וז"ל, ויש מהם שהחירו אף צמה שדומה שהוא גוף תקרובת אם הוא נותן לכומריהן בשכר כגון פת וכו', והדברים נראין צללים להיתר, אלא שראוי לבעל נפש להחמיר עכ"ל, ועיין עוד מה שכתב (דף נ"א ע"ב) וכן היה מטכסיסיהם להיות ההמון מקריצין להם לצורך משרתי האלילים, ולחם זה מותר שאין מקריצין אותו לעבודה זרה וכו' עכ"ל.

אך כל זה צככרות שכינא צו מקריצים בפנים, דלדעת הרא"ה שורש"י והטור נאסר צלי שצירה כלל, אבל בשערות פשוט דלכולי עלמא ע"ז ההנחה לפני ע"ז אינו אסור מדין תקרובת שאין לו ציטול, (וכבר נחצאר בתשובה דלעיל (אות א' סעיף ג') דעת הר"י ור"ת רא"ה ר"ן תוספות רא"ה שורש"י והריטב"א, דאף צככרות שמניחין לפנייהם לשם הקרבה לא נאסר).

ב

בשמגלחים על מנת להשליך לפני ע"ז

אמנם באופן שע"ז הגילוח נעשה על דעת להשליכם לע"ז ונתכוין לכך, אז צ"ע לסוגיא דפרכיילי ענבים שצנרן מתחלה לכך, (אלא דנזדון דידן כיון דעיקר הנתניה להגלחים שמוכרין השערות, דמי לככרות דמותר מעיקר הדין, וכן פסק המחבר (סעיף ח') שהככרות מותרין), והנה כבר ציארנו דעת רוב ראשונים דנאסר דוקא בעבודה זרה צ"ע, וכדמוכח מדבריהם לענין ככרות, ואף למה דמשמע ברשב"א וצריטב"א דחולקים בזה, היינו דוקא בפירות דדמי לציכורים שמציאין לפני ה' (או ככרות דדמי ללחם הפנים), עיין בתשובה לעיל

בתשובה י"צ, צלי לחשוב מחשבות וכוונות, ואינם יודעים מימינם לשמאלם ובהמה רבה, באופן שהולכים בשערים להגולחים כלאן לגיחם, וכבר חסיקנא כמעט לכל הראשונים, כל שלא נתכוין בצלירתן שעובד הע"ז בכך, לא נאסר, (ולדעת הרמב"ן והרמ"ה הרא"ה והריטב"א אפילו כשעובד בצלירה נקטינן כרצי יוחנן דלא נאסר, ואע"ג דבפירות מודה רבי יוחנן דנאסר (להריטב"א מדרבנן, ולר"ן מן התורה), היינו דוקא משום דהצאת פירות דמי לזכורים, משא"כ בשערות לא מנינו הצאה סתם במקדש וכו"ל).

בענין זה מחשב וזה עובר

ויש לחקור באופן שהמגולח נתכוין לעצדה בכך, והמגולח לא נתכוין, לפי מה שכתב בחידושי תלמידי רבינו יונה (נ"א ע"ז ד"ה מלא, לענין חיתוך מעות) דזה מחשב וזה עובד לא אמרינן, ואם יש לומר דהוא הדין צהא, אך יש לחלק, דקיימא לן דניקף גם כן בכלל מסייע, (ועיין בנקודות הכסף יו"ד סימן קל"ח על ט"ז ס"ק כ"א בזה), ושם אהני ליה מחשבתו (ועיין עוד להלן בתשובה ה' בזה).

ג

איזה בונה מחשיב העבודה לתקרובת

והנה מלתי אמורה, דיש לחלק בין אם העבודה היא סילוק השער, ואין השערות בכלל הצאה אלא בכלל סילוק, ונמצא שאין כאן תקרובת כלל, או שיש להם ענין להציא השערות אל הע"ז, ואז יש לדון אם לתקרובת ייחשב.

והסברא נותנת, דמכיון דבמקומות שמציאין תקרובת לע"ז (כגון שמיים ושאר דורות), יש פסילים בתוך הצנינים, ואליהם נושאים את משאיהם, ובניין הגילות אין שום פסל, ומה עוד שהרבה מהם מגלחים בתוך צתי מלון שבסביבה, באופן דדעת נוטה שאין ענין הגילות מיוחד לעבודה ואין זה אלא לסילוק וניוול, (ואף אין עכס הניוול בכלל העבודה, שהרי אין עושין זאת צפניה, ולא דמי לפעור ומרקולים), וז"ל הרשב"א (בד"ה מתניתין), שאינה נקרא תקרובת אלא דבר שאוחזין בחוקי הע"ז שלהן שהיא חפלה בכך, צוריקתן לפניה או בהעמדתן לפניה, כגון אצני מרקולים וכו' עכ"ל.

ואפילו את"ל שמגלחים במקומו דוקא שיהיו בכלל הודאה לע"ז, כל שלא הוצא לתקרובת אלא לדורון בעלמא מותר ואין צריך ציטול כלל, וז"ל הרשב"א (בד"ה מתניתין), אצל הכלים והמעות אינם תקרובת שמהא הע"ז חפלה בגופן של מעות ושל כלים, אלא

(אות ה'), ואם כן יש להחיר בשער, שאין צהם ענין כזה, ואדרבה ע"י צפרש"י (נשא פרק ו' פסוק י"ח) וז"ל יכול יגלה בעורה, הרי זה דרך ציון עכ"ל, אך חשבתי דאולי מחמת ששורפין שער נזיר תחת הדוד, והגם דלא שייך רק צנויר ולא צשאר אינשי, אולי נחשב לכעין עבודת פנים, דבזכורים נמי לא מנינו אלא צומנים מיוחדים (עד חנוכה) וצאותן שזכרו תחלה, ובשער נזיר אין הצאה אלא כשגילה צפנים, אי נמי לשיטת החוספות אף צירושלים (נזיר דף מ"ה ע"ז ד"ה לא), אך לשיטת הרמב"ם (בפ"ח מהלכות נזיר ה"ז) אפילו מחוץ לירושלים, ונלע"ד מקורו מהחוספתא (פ"ז דמכות) שהרואה שולח מעיר מקלטו, וכן ציין בצפנת פענח שם, ועכ"פ חוץ מירושלים צפלוגתא קאי, שז עלה בדעתי דאולי צכל זאת יש לדמות שער דנדון דידן לשער נזיר לכולי עלמא, דכמו נזיר שגילה סביב למקום המקדש מכניסין השערות (לתחת הדוד), הלא הגילות שם נעשה סמוך לצית עבודתם, והגם דשער נזיר אינו צכלל תקרובת, מכל מקום לא גרע מזכורים.

הבאת שער לפני ע"ז לא דמי לעבודת פנים

אך כל זה אינו, דכיון דאין במחשבתו צגילות השער לשורפו, לא דמי לפירות שצטרן מתחלה לשם הצאה כמו זכורים, כמו שכתב הרשב"א, וגם לא דמי כלל לככרות, דככרות הוא דבר הקרב אלל פנים ממש (ולדעת הרא"ש והרשב"א אין צריך כעין זביחה כלל), אצל שערות לכל היותר הוי כזכורים שיש צו ענין צפנים, ולא נאסר (אף לדעת הרשב"א) אלא אם כן נחלש על דעת להקריבו כמו שעושין צו צפנים דהיינו שריפה וק"ל, (ועוד לפי מה שכתב הב"ח (סימן קל"ט) לא נאסר מדין תקרובת שאין לו ציטול, אלא אוכל הקרב צפנים או צכעין זביחה, עיין לעיל תשובה ה' אות ו'), וכבר נתבאר (בתשובה דלעיל אות ה') דעת הראשונים דבעינן שיעבדו ע"ז בשעת השזירה, וכדמוכח דצריהם לענין ככרות, וכן כתבו רש"י הרא"ה והרמב"ן אף לענין פירות, וכאמור, ואף לדעת הרשב"א שאוסר צפירות, היינו דוקא כשצוצר על דעת להציאם לפנייה ממש, (וגם מציאן לצסוף), וכמו שנתבאר (לעיל שם אות ג'), ואם כן צנדון דידן אפילו אי היה צית ע"ז, אם אין מקריצין לפנייה אין צזה דנדוד תקרובת כלל.

בשעושין בהם בלי שיביון בונה מיוחדת

ונראה דאפילו את"ל שעבודתן צענס הגילות, מי ימר שזה כונת כל הציאם לשם, ומסתמא רוצה דרוצא מהציאם אוחזין מעשי אצותיהם צדיהם, עיין בגמרא (חולין דף י"ג ע"ז ובחוספות ריש ע"ז, ועיין צשו"ת מהר"ם אור זרוע סימן קע"ה, ועיין מה שכתבתי

ה

ולפניכם הדברים למעשה צנזר דידן, יש כמה נדדים להקל (ותלוי במציאות הדברים):

(א) כל הגדון צאיסור דרבנן לדעת התוספות (הוצא ברש"א), דמן התורה ליכא בתקנות איסור הנאה כלל.

(ב) ואף לרוב הראשונים דהאיסור מן התורה, מכל מקום בטל ברוב השערות (שאינן תקרובת) מן התורה, (ועוד להמחש"ק מן התורה מהני ציטוט (ע"י שצירה או מכירה) בתקרובת לדעת הרמב"ם, וכל שכן צנזר דידן שאינו מידי דאכילה, דיש לומר דמהני ציטוט מן התורה).

(ג) ואף מדרבנן צנזר דידן מסתמא אין כונתם לשם עבודה ותקרובת כלל, אם המקום שמגלחין ומציאים השערות אינו ציט ע"ז, שאין דרך לעבוד שם, וכל שכן לענין תקרובת שהדרך להקריב אלל הע"ז כמו פרכילי ענבים, שצנזרן מתחלה על דעת להציאן אחר כך לפנייה לשם תקרובת, (ואף מקריבו צסוף לפנייה, כמו שכתבו הרמב"ם והרש"א), וכדקחני במתניתין מלא בראשו.

(ד) ואפילו אם היה מקום התגלחת והצאת השערות נחשב ציט ע"ז, לא מקרי לפני ע"ז, ועל כן מה שעושים שם מסתמא אינו לשם תקרובת, וכדאיחא בגמרא דאינו אסור אלל מה שנמצא לפניו מן הקלקליון, וכל שכן אם אין עובדין בעצם הגילוח אלל מגלחין על דעת להציאן, דלא חשיב ענין של תקרובת כלל כשאין דעתם להקריבן לפנייה ממנו, (ועיין להלן אות ז).

(ה) ואפילו אם כונתם לשם עבודה ותקרובת, כשאין עובדים ציט ע"ז (כנ"ל אות ג') יש לדון דלא חשיב כעין פנים, דמאחר שאינו אלל כעין וציחה, צריך לפנייה דוקא כמו צפנים, וכלשון הגמרא שיצר מקל לפנייה, (ולא דמי לענבים, דלצסוף מקריבם לפנייה, ועוד דדמיין לציכורים שציאים מענבים, אך ברש"א מצואר שאין לחלק בזה).

(ו) ואפילו אם היו נותנים לפנייה ממנו, (אי נמי דניחוש דלא צעינן צפניה), כיון דהאידינא מגלחין על דעת לסלקם מיד וליתנם להכומרים שמוכרין אותן, מעיקר הדין לא חשיב תקרובת, כמו שכתבו הראשונים לענין ככרות בזמן הזה.

(ז) ואפילו אם נותנים לפנייה לשם תקרובת, (או דניחוש לדעת הרש"א דכל שמניחין לפנייה אע"ג דנוטלין

שהמעות הן נדרים ונדבות ליקח מהם נרכי ע"ז, ומשום נדרי ע"ז אינם נאסרין לפי שאין הקדש לע"ז, והכלים הרי אינם אלל לנו, הלכך כיון שאינם עומדים דרך נוי אינם נאסרים, שאין הנויים אסורין אלל כשמונחין דרך נוי וכו' עכ"ל, ועיין עוד מה שכתב הרמב"ן לגבי נרות דאע"ג דהדלקתן זו היא שצירתן, אין כונתן לעצדה שצירה זו, ועיין עוד בשלטי גבורים וז"ל, ואנו אומרים שאין זו תקרובת כעין פנים, שהרי אין מדליקין אותן אלל להאיר, ואין דומה לקיטור וכו' עכ"ל, וז"ל המאירי (ע"ז דף מ"ד ע"ב ד"ה מה), ואין שום דבר נאסר מצד ע"ז אלל באחד משלשה דרכים, או שיהיה הוא עצמו נעבד, או שיהיה קרוב לנעבד, וקרקע אין זו משום תקרובת, או משמשי הנעבד, וכל שאינו משלש אלה נהנין, ובלבד שלא בטובת כומרי ע"ז וכו' עכ"ל.

ולפי השמועה מגלחין השער ציט שאין צו פסילים, ורק יש ע"ז חקוקה צלד החוץ של הצנין, ועל כן יש לצרר, (א) אם חקיקה זה ע"ז ממנו, או רק חמונה ממנה, (ב) ואח"ל שהיא ע"ז ממנו, יש לעיין אם זה נקרא לפני ע"ז, מכיון שאינו צפניה, ועכ"פ לחוץ הקלקליון דמיא, וקיימא לן (סימן קל"ט סעיף ה') דאין זה נחשב כלפני ע"ז, ומסתמא אין מקריבין שם כלל.

ד

בשמקטירין מקצת השערות

ובאופן שמקטירין חלק מהשער, יש לדון אם השאר נחשב כשיריים, וכמו שכתבו הראשונים (הוצא בתשובה דלעיל אות ד'), אמנם הני מילי צבשר מאותה צהמה, אי נמי דם מצהמה זו, כמו שכתבו התוספות (חולין דף ל"ט ע"ב ד"ה מקום, דאוסר כל הדם, ודנו שם דאין הצבשר נאסר מחמת הדם, ובגמרא שם מצואר דאין הקטרת חלצה אוסר הצהמה), ואי נמי כשלוקח קומץ מכלי, באופן שהכלי מוצף כל מה שצטוכו, אך בלקיחת קצת שער מצית אשר שם נמצא שער ממאות ואלפי אנשים, מהיכי תיתי שייחשב הנשאר שיריים, וכי הצית מוצף השער, ולא מצינו צירוף כזה, (אלל צחשש חמץ, כשיש פירורים פחותים מכזית, שמה יכבדס יחד, עיין בגמרא פסחים דף מ"ה ע"ב), ומלבד שלא נשמע שמקטירין השער כלל.

ופשוט דמי שרוצה להתמיר על עצמו רשאי, אך להורות איסור כשיש כל כך ספיקות צדד, הרי זה מן המתמיהים.

(ד) ואף אם נחוש לשיטת המוספות, דלמ"ד ע"ז לא בטלה במכירתו הוא הדין לענין תשמישין, יש לנרף שיטת הרמב"ם דאף ע"ז בטלה במכרה לישראל.

(ה) ואף אם נחמיר כדעת הרמב"ם דכל מה שנמצא לפניה אסור משום תקרובת (כמו שפירשו הב"י והצ"ח והש"ך), היינו דוקא משום דחיישין שמה ניסך מקצתה או הקטיר מקצתה או כעין זביחה וכעין זריקה, (דכלא"ה פשוט בגמרא וברמב"ם גבי זרק מקל דלא הוי בכלל תקרובת), משא"כ בנדון דידן שאין מקטירין כלום, ועוד בנדון דידן אינו לפני ע"ז (כדלעיל אות ד').

(ו) ואפילו אם היו מקטירין איזה שערות, לא נאסרו מחמתן שאר השערות שבצנין (שלא נתלשו על מנת להקטירן) משום שריים, וקל וחומר מהקטיר חלצה דלא נאסרה הבהמה בזה כדאימא בגמרא.

(ז) ואפילו אם היו המגולחים טועין וחולשין על דעת להקטירן (עפ"י מנהג שהיה משנים קדמוניות), מאחר דהאידינא אין הכומרין מקטירין אלא מוכרין, לא הוי הגילוח לשם הקטרה, דכל מה שעושין על דעת הכומרים עושין.

(ח) ואפילו אי נחוש דהוי בכלל זכות לשם הקטרה, אם אינם מוציאים צפה שהתלישה לשם הקטרה, לכמה פוסקים אינו תקרובת דכעין פנים מדין דמחשצין מעבודה לעבודה, דאין מחשבת פגול אלא צפה.

(ט) ואפילו אם היו מגלחין כדיבור לשם הקטרה, (שאין עושין למעשה כנ"ל אות י"ז, או נחוש למה דמשמע ברמב"ם דפיגול מהני במחשבתה), הרי דעת הרא"ה (וכן פסק הש"ך), דע"ז לא מהני מחשבת שחיטה על דעת שאחר יזרוק דמה לשם ע"ז, לאסרו בהנאה.

וגמרותי בלבי לשלוח שליח מיוחד לשם, והוא רגיל במדינות הדוד, ויכול לדבר עמהם ולחקור על עבודתם ועל מחשבותם, באופן שיעלה דבר ברור.

והחקירות הן כדלהלן:

(א) הפסל החקוק על הצנין במחוך, אם זה פסל (שעובדין לו) או תמונה.

(ב) אם מקטירין מהשער.

(ג) אם מכוונים לסילוק שער (ולניזול), או להקרבה.

(ד) אם הגוזזים או הגוזזים מכוונים לעבודה בשעת גזיזה, (ואם יש להם מנהגים שנוהגים לעשותם או, או דיבורים, כגון לשם ע"ז).

(ה) אם עליהם לגזוז במקום מיוחד.

(ו) איזה מתנות מציאים, ואם אפשר להציא בלי תספורת.

מיד נאסר, כיון דאין כונתם לעבוד בעצם הגילוח אלא מגלחין על דעת להציאו אחר כך, לעולם לא נאסר בזה דלא חשיב כעין פנים כלל, וכמו שכתבו הראשונים בצנרן מתחלה לכך, (דבעינן שיעבוד הע"ז בצנייה), וכמבואר בגמרא דאין מחשצין מעבודה לעבודה אלא בשחי עבודות.

(ח) ואפילו אם נחמיר וניחוש לשיטת הרשב"א דבענבים שצנרן על דעת להציאם (ומציאם לבסוף) סגי, היינו דוקא צפירות דדמי לזכורים שמציאן צפנים לפני ה', (וכן צכורות דדמי ללחם הפנים כמו שכתב הריטב"א).

(ט) ואפילו אם היה כונתם לעבודה בעצם הגילוח, אם אין מציאן השערות לפניה (כנ"ל אות ג' וד'), מסתמא אין מתכוונים בגילוח השערות לשם תקרובת, (ולא דמי לשחיטה שסתמו תקרובת וכקרבן פנים ממש) ולא נאסרו, (ואפילו אי כונתם בגילוח לשם עבודה ותקרובת, כל שאין הגילוח צבית ע"ז, יש לדון דלא חשיב כעין פנים (כנ"ל אות ה'), ואפילו אם מציאן השערות אחר כך לפניה, יש לומר דלא חשיב כעין פנים אלא כשעצם העבודה לפניה (כמו צשיצר מקל לפניה), ולא דמי לפרכילי ענבים, דדמי לזכורים, כדחנן דבר שכינא צו קרב על גבי המזבח וכו').

(י) ואפילו אם היו מגלחין לפניה ממש, (או דננקוט דאין צריך לפניה), מסתמא אין כונתם לתקרובת השערות אלא לזוול עצמן, דוגמא למה שכתב הרמב"ן גבי נרות דאין נאסרים מדין תקרובת (אע"ג דהדלקתן זו היא שצירתן), משום דאין עושין לשם תקרובת אלא לזוי, (וכמו שכתב הרשב"א לענין מעות וכלים, שאין ע"ז חפינה בגופן של מעות וכלים).

(יא) ואפילו אם כונת המגלחים בשעת הגילוח לשם עבודה תקרובת, הרי צעינן שהעובד בעצמו (שהוא המגלה) יכיון כן, דזה מחשב וזה עובד לא אמרינן.

(יב) ואפילו אם נחוש שהמגלחים עובדין לפניה בעצם הגילוח לשם תקרובת, שיטת הרמב"ן והרמ"ה והרא"ה והריטב"א דקיימא לן כרבי יוחנן דלא נאסר בכך, (אפילו כשזה דרך עבודתה), ויש לנרף דעתם הגדולה כסניף להיתר בכל ספק.

(יג) ואף אם נחמיר כשיטת הראב"ד דתקרובת (עיין לעיל אות ג' ד' ו' וי"א, דיש לומר דלא הוי לשם תקרובת כלל) שאינו כעין פנים אסור אלא דיש לו ציטול, (או נחוש למה שכתב הריטב"א בדעת הרמב"ם דמה שהוא לפניה הוי בכלל נוי, או כמו שכתב בשער המלך דיש בזה משום איסור תקרובת ומהני ציטול, (וניחוש דהוי לפניה עיין לעיל אות ד'), ועיין להלן אות ט"ו), הרי נקטינן כשיטת הרמב"ן והר"ן לענין נוי ותשמישין דמכירתו לישראל היינו ציטולו.

(ז) אם יש איזה עבודה שעושין, חוץ מתקפורת.

(ח) אם הנאים יודעים שמוכרים השערות.

(ט) אם יש שמץ אמת, צמה שהקוחרים מכחישים שהשער צא מצתי ע"ז.

(י) מי מקבל הריות.

(יא) איך מוציאים השער משם, ואם (הכומרים) מכינים השערות להקוחרים צאיזה אופן.

(יב) אם מניחים השער במקום לזרוק לאשפה, או שיש עבודה צנחניה, או שהוא דורון, או שהוא הקרצה.

(ג) אם יש כינוי לשער זה, צין אם גילחו שם או במקום אחר.

(ד) אם גוזזים צאופן מיוחד.

(ו) אם נריכים לנדור לפני שמגדלים השער.

(ז) כמה מסתפרים שם.

(ז) למה גוזזים שם דוקא.

(ח) מי יכול להיות ספר, ואם יש לימוד על זה.

והנני דוש"ת וכמ"ס

חיים יוסף דוד ווייס

סימן ג

עוד בענין הנ"ל (תשובה ג')

שעות ארוכות עד שיגיעו הספרים אליהם, ויש עוד קומה מתחת לכל זה והיא של מרחצאות, ששם נכנסים להמרחץ אחר הגילוח, (יש גם אגם מים חוץ מהבנין ויש שרוחצים שם).

בקיר החיצון (מחוץ לבנין) יש פסל ע"ז ענקית (כידוע, ויש לציין שע"ז זו נראית להיווצר מן הבנין לאותן שנתגלחו, אחרי הגילוח), אך בתוך עמם הבנין לא יראה ולא ימצא שום פסל או תמונה, חוץ במקום אחד, והוא כחדר קטן בגודל שלש על ארבע מטר, שנכנסים בו מקומה שלמטה מן הקרקע, חדר זה נחשז להם לצית ע"ז, ואצאר.

אחר שהשליח שאל אנשים אין מספר, כולם צפה אחד שצית זה (שמגלחים בו) אינו צית ע"ז, שצצית ע"ז יש בו פסל או פסילים, ועוזדים או מתפללים שם ומציאים לו דברי מאכל ומקטרין שם (קטורת וכו'), משא"כ בבנין התגלחת, ובנין זה נצנה עבור גילוח, (שמלפנים היו מגלחים בצצצית צית הע"ז, ומחמת שנתרצו הצאים החליטו לצנות צית מיוחד).

ובבית ע"ז נמצאים כלים גדולים שקורין הונד"י, ובהם מניחים זהב ואצנים יקרות וכספים לדורון, ואף בתוך הבנין של התגלחת יש כלים (עבור הצאים להתגלח) שיניחו בו חפצים יקרי ערך (זהב וכו'), אך נדבות של מאכלים מניחים רק בעמם צית או חדר ע"ז ממש סמוך להפסילים, ויש מהאנשים שאחר שנתגלחו נכנסים לחדר ע"ז הנמצא בבנין התגלחת, (ועל יד הכניסה מבחוץ יש עוד הונד"י), אך רוצים אינם נכנסים, אלא יוצאים ומתרחצים ונכנסים לצית ע"ז הגדול, ויש לציין שהנכנסים לבנין התגלחת הולכים יחד, שזה סימן למקום קדוש

בבקשת כמה רבנים חשובים שלחתי איש נאמן יד"ש דייקן נפלא, הוא ואשתו שהתגוררו הרבה במדינת חודו ומכירים האנשים ההם ואת שיחם, ומסרתי לו יותר מעשרים שאלות, וצויתי לו שיבדוק במקום הע"ז, (אך לא ליבנם, ולהרחיק מבית ע"ז ממש), ולברר על איזה עבודות עושים בתגלחת ובשערות, איך מגלחים ומי המגלח ומקום הגילוח וכו' בפרטי פרטים, וזה אשר השיב.

א

הנצרך לרפואה או לממון או להתחתן או לישועה אחרת, נודר לגזוז שערותיו עבור הע"ז, (ויש בזה ענין של הכנעה והשפלה), וכל מי שצידו לצא למקום משוקן זה, צא יצא או לפני שנתמלאו צקשותיו או אחר כך, וציניהם עשירים ואצוניים, גזיזת שערות העשירים הוא צדך כלל צצתי מלון שנצנו בצצצית מקום הע"ז, והעניינים צצית התגלחת הגדול.

בדרך כלל לא נותנים ליכנס לצית זה רק עבור תגלחת ולמקום התגלחת, והשליח, על ידי אמתלא כאלו הוא רוצה לקנות שער אצלם, הראו לו כל הבנין.

בבנין זה מגלחים, צוררים ואף מייצשים השערות, בנין זה גבוה כמה קומות, אך התגלחת נעשית בשלש קומות התחתונות, ותלוי לפי העומס, (שמגלחין צין עשר לעשרים אלקף איש ליום), ויש כשש מאות איש שהם ספרים וזה אומנותם, האנשים נכנסים ויורדים לקומה מתחת לקרקע, וכשמתמלא, מגלחים בקומת הקרקע, וכשמתמלא, מגלחים בקומה שלמעלה הימנה, וממחינים ויען דוד - ו - א"ח, יו"ד / וויס, חיים יוסף דוד בן פנחס {עמוד 382} {2864}

מחזיקים צתי חולים וצתי ספר, ומחלקים גם לעניים, מאכלי הפיגול שהוצאו להפסילים מחלקים לכל האורחים הצאים לשם.

ועל כן יש לדון על השער שמציאים לתוך הבית ע"ו, ומניחין בתוך כלי הנדבות ההונד"י, ועל השער שמניחים בכלי הנדבות צבית התגלחת, ועל שמזכירים שם ע"ו שלהם צעת התגלחת, וצוה אחת.

ב

הגם דיש לדון על המתגלח מטעם מסייע, וכדאיחא לענין ניקף, ועיין נקודות הכסף (סימן קצ"ח, וספר המפתח צרמב"ס פי"ב מהל' ע"ו ה"א ד"ה גדר'), ואף דקיימא לן דיש צו ממש, לא מצינו שמסייע עובד מקרי, וצודאי עבודה המשתצרת אין כאן, שהספרים עושין השצירה, ושאיני ניקף דהוי גזירת הכחוש, כמו שכתב הש"ך (שם), ואיסור מסייע הוא מדרבנן, צאופן דאי אפשר לומר שיהיה בכלל צטרן מתחלה לכך, שעבודה צאומה צצירה.

ולענין הצאה לבית ע"ו, כבר כתבתי (בתשובה ח' אות ח') דעצם הצאה אף לפניה אינו כעין עבודה פנים, וכל שכן שערות אלו שמניחין בכלי שצבית התגלחת, דאין מקום לחשוב אותן לתקרוצת, אפילו לשיטת הרשב"א דאוסר צצטרן מתחלה על מנת להציאן לפניה (וגם מציאו לצסוף לפניה, ולקושטא אף השערות שמציאין לפניה אין צוה חשש תקרוצת מחמת שנגזזו על דעת להקריבן, דדוקא פירות דדמי לציכורים נאסר צוה לדעת הרשב"א כנ"ל שם אות ה'), ואף נתינה בכלי הונד"י, שהוא כמו קופה של (שרצים) נדקה לע"ו שלהם, לא יגרום תקרוצת.

ג

ועל צקשת הגאון הצדיק מורה"ר ניסים קרליץ שליט"א לברר אם יש אופן להצחין או להגדיר איזה שערות צאים מצית תיפלותם, כדי שיהא אפשרות להסותרים למנוע משערות אלו, הנה קבלתי העתק ממכתב למשפחת רייסנר (המייצאים שערות) מהסותר צעיר מאדרא"ס, וכותב שכל השערות שהוא עוסק בהם אינם צאים ממקור הטומאה, ובקשתי משליח הלו לברר אם יש שמן אחת צוה, מפני שלא האמנתי שהעכו"ם הזה נזהר מלקנות מאיזה מקום שיהיה, אך נתברר על ידי השליח, שהלך אלל המוכר הראשי של שערות הע"ו (צאמתלחא כאילו הוא רוצה לקנות), וצין הדברים במסל"ת, אמר לו על השקרן הזה, שהוא הקונה הראשי שלו, ונתקיים מה שנאמר אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר.

אללם, ויש שהולכים כך בכל הסצצה, אך צהליכה יחף יש גם ענין של כבוד, (וכגון שהיו נוהגים ללכת יחף אף צאמנע העיר, כשעצרו צית של איזה עשיר).

ודגה צבית התגלחת יש עוד שני כלי קיצול הונד"י בכל קומה עצור השער, ומקצצים השער מן הרצפה ומניחים בתוך הכלי, ומיכף לוקחים צסקים להצירור והייצוש, (השערות הם רטובים מחמת שרוחצים כל השערות על ראש המתגלחים לפני הגילוח), אף מציאים השערות ממקומות הנרדפים, כמו מצתי מלון וכדומה, (ששם צאים הספרים לגלח כל מי שירצה, ולוקחים שכר על זה, וצחדר גילוח (שצבתי מלון) יש תמונה של הע"ו תלוי צקיר), הכל לבית התגלחת הגדול (עצור הצירור והייצוש שם), ושערות אלו לא מניחים בכלי הונד"י כלל.

ודגה יש מהמתגלחים (אולי 5 או 01 אחוז מהם) שלוקחים אחס קצת מהשער (מן הגילוח שלהם, אולי 5 אחוז מהשער), ונכנסים לבית ע"ו הגדול ומניחים בכלי הונד"י שם, ואף שערות אלו אין מקטירין כלל אלא מוצאים צחורה לבית תגלחת הגדול עצור הצירור והייצוש.

יש לדעת שיש שער הנקרא רעמ"י (Remy), והוא שערות ארוכות של אשה אחת שראשה גולח צאופן שהשערות נשארו גם לאחר הגילוח כדרך גדילתן, וממין זה אין מציאין לבית ע"ו כלל, ויש הנקרא שער הונד"י (שהוא מתערובת של כל השערות שנזרקו בכלי זה), ומחיר שערות רעמ"י הוא צערך פי עשרים ממחיר של שערות הונד"י, וכמוצן שאי אפשר לצרפן או לעצדן ציחד, צאופן שאין חשש תערובת של שערות אלו (שהוצאו מצית הע"ו) עם שער רעמ"י.

ולענין עבודת הגילוח, הספרים (שהם מהגרועים שצאומה זו, ומלפנים כל שנגע בהם נטמא, אלא שצשנים האחרונות דבר זה נאסר עפ"י הממשלה) אינם עושים שום תנועה לשם עבודה, אך יש מהמתגלחים (לערך 04 אחוז) שמזכירים שם הע"ו צשעת הגילוח, ויש שאומרים השם צלצם צלי חיתוך הדיצור.

יש לציין שהמתגלחים צצנין הגדול, ואף אותן שצדיטא התחתונה, ששם חדר הקטן של הפסל, אינם רואים שום פסילים, ואף אותן שמתגלחין נגד הפתח אינם רואים הפסילים שצפנים, מפני שיושבים ואחוריהם אל חדר טמא זה, (ואף הספרים שעומדים נגד צד הפתח אינם רואים אותם הפסילים, מחמת שהם נמוכים כלפי הפסילים שצפנים החדר וצמקום גבוה, מלצד דצעצדיתייהו טרידי, שהסכינים מחודדין מאד והם צריכים לאמן ידיהם צזהירות, וכולם משוקעים צאומנתם).

ודגהצות שמקצלים צעד מכירת השערות וחפצי הערך הולך להוצאות העוצדים שם ולהכומרים, וכן

באופן שמכשילות הרואים אותן, והרהורי עצירה קשין מעצירה (יומא דף כ"ט ע"א) וגורמים ר"ל לעון החמור שחמורות, כדאיתא בזהע"ז (סימן כ"ג סעיף א'), ומי שצידו לעורר ולמחות מחוייב לעשות כן.

וע"ז בעה"ח כ"ד למטמוני"ם תשס"ד

חיים יוסף דוד ווייס

ג.ב. וצטיטה אחרונה ראיתי לחזור להציע נדדי האיסור וההיתר.

צדדי האיסור:

א) מתחילת הגידול עד התגלחת, הכל נעשה עבור הע"ז.

ב) וצאים להתגלח סמוך ונראה למקום הע"ז.

ג) ומנדבים השערות לע"ז.

ד) ומתגלחין על מנת כן, והולכים יחף, ואף מזכירים שם הע"ז באלמנע הגילות.

ה) ועל כן השערות נחשבות כקרבן לע"ז ואסורין בהנאה.

צדדי ההיתר:

ו) כדי שהדורון ייחשב לתקרובת, צריך שיעשה אחד מג' עבודות.

ז) ענם הגילות הגם דדמי לשחיטה, מכל מקום צעין שהמעשה יהיה מעשה עבודה לע"ז.

ח) הגילות נעשה על ידי ספרים (שהם הגרועים שבאומתם), ולא על ידי כומרים.

ט) וצכמה מקומות, כגון צבתי מלון לעשירים (צשכר).

י) וכל הגילות נעשה באופן שיוכשרו השערות למכירה עבור פאות.

יא) וזה אומנות הגזיזה (שרותים), וגוזזים הכל ציחד צפעס אחת, וקושרין השערות של כל אחד לחוד.

יב) הגילות צסציה זו, לצקשה או להודאה.

יג) ואין שום הכרח שעובדים הע"ז צענם הגילות.

יד) המתגלח שמזכיר שם הע"ז, מסתמא מתפלל או מתכוין לטובתו צשכר מס"ג.

טו) והרי אין הוא העושה מעשה הגזיזה, (ורק מסייע על ידי ישיבתו שם).

טז) ואפילו אח"ל שנתכוין לעבודה, יש לומר שכונתו לשם עבודת ניוול, ולא לשם תקרובת.

יז) והרי השערות שאנו דנין עליהם אין מקריצין לפניה כלל, ומסתמא אין לחלות דלשם תקרובת מתכוונין.

ועוד נחזר להשליח, שצהודו אין מקור אחר לשערות עבור פאה נכרית, מכיון שאין גוזזין שערות (ארוכות) אלא לכבוד אמונתם לע"ז, והגם שיש מקור לשער ממה שאוספים צעיירות, מהנשאר צמקרות וכדומה (כגון תותרי, עיין צגמר"א צצא מליע"א דף ס"ח ע"ג), ועושין מזה מסחר, שערות אלו הם תערובת מקטנים גדולים וקנים עם נערים, באופן שאי אפשר לעשות מזה תקרובת (של רעמ"י) כלל.

ובסוף נפגש השליח עם הסוחר הלו, והתחיל צשקר שלו, וצסוף הודה (צלי צושה) שקונה משם, (אך צדה שקר חדש, שהוא ממציא רעמ"י משער הצא מעיירות, ואמרתי שאשלה שליח לשם לראות הפלא הזה, איך ממציא יש מאין).

ד

וצריך לדעת דצנדון דידן מלצד הנדון צחשש תקרובת, יש לדון אם מותר לקנות השערות לכתחלה, לפי מה שכתב הש"ך (סימן קמ"ג סק"ו), דאף דסמכין להקל צגינה או צמרצך של ע"ז, כשאין עומדים לפניה, לקנות ולהנות מהם צטובה, אע"פ שהטובה היוצאת ממנה היא לכהנים, מכל מקום היכי דלא היה מגיע ריוח זה להם אם לא על ידי ישראל זה שנתנו, אסור ע"כ, ואם כן באופן שאם כל ישראל ימנעו מלצבש שער שלהם, אולי לא יהיה להם למי למכור כל כך, ואם כן לכאורה אסור לקנות, אך שאני הכא שאין קונים מהכומרים צענמם, והוי גרמא (וגורס דגורס) צעלמא, וגדולה מזו כתב הרמ"א (שם סעיף ה') לגבי חנויות של אלילים, דמותר לשכור מהם אם נופל השכר למדינה והם קונים צרכיהם עכ"ל, וז"ל הטור, פירוש שמעלה השכר למדינה וצני מדינה מספיקים צרכי עבודה זרה, כיון שאין השכר מיוחד לע"ז וכו', כיון שאם ירצו יקחו לעצמן כל מה שצבו ומה שנותנין לע"ז כאילו נותנין מכיסן עכ"ל, ונזכה ליום שיעציר גילולים מן הארץ והאלילים כרות יכרתון ולכבוד שמך יקר יחנו צצ"א.

ה

וזאת למודעי, שכל מה שכתבתי הוא רק לצרר איסור תקרובת ע"ז, כדי להוציא דין תוה"ק לאמיתו, על פי הפוסקים הראשונים ושו"ע וכו', (לאילו ההולכות צפאה נכרית מכוסה וכדומה), ולא דנתי על ענין הליכה (לנשים) צפאה נכרית, ובודאי היה תיקון שלא ללכת צשערות אמיתיים, דמלצד הפוסקים המחמירים ואסורים זאת, הרי נפרצו פרצות נוראות צזה, שהולכות צרחוב וצמקומות עבודה צפאות ארוכות וצדימוי לשער ממש,

(כדמוכח בראשונים), דקיי"ל בשו"ע שמותרין אף באכילה, שאינו אלא פרס לכומרים.

(ב) ואף עדיף מככרות (דחמירי, דנאסרין בלי עבודת שצירה), שאין בשערות עבודת פנים, ועלם ההצאה אינו אוסרין, (ואף לשיטת הרשב"א דנאסרין בצנרן מתחלה על דעת להציאן, היינו דוקא בפירות דמי לזכורים, משא"כ בשערות, וכל שכן צנרן דידן שהספר מגלה, והמתגלה מציאו), ועוד דרוז שערות שם שאנו דנין עליהם (Remy), אין צאין לפני ע"ז כלל, וזוה פשוט דאי אין עובדין בעלם מעשה הגילות, לכולי עלמא אין זוה נדוד תקרובת כלל.

הנ"ל

(יח) ואפילו במקום ספק שעובד אותה בעלם מעשה הגילות, (וכגון שיש חשש שהספר נחזין לעבוד לע"ז בעלם הגיוזה לשם תקרובת), יש לצרף שיטת גדולי הראשונים (הרמב"ן (הוצא צר"ן), הרמ"ה, הרא"ה והריטב"א) שמחירין בשצירת מקל, מכיון דלא דמי לעבודת פנים, (עיין בתשובה ראשונה אות ז' סעיף ג'), והגם ידיעה זו לא הוצא בשו"ע, יש לומר דמנטרף לספק ספיקא, עיין בשדי חמד (מערכת הס' כלל י"ח).

(יט) אף אין מקטירין השערות, רק מנדבין אותן, ולא גרע מככרות שנילושו עזור להציא לפני הע"ז, (שיש בהם מעשה שצירה), והניחם לפני ע"ז ממס

סימן ד

אם יש למנוע מלהשתמש בשערות אלו (תשובה ד')

(וכמו שכתבתי תשובה ז' אות א'), היינו דוקא בככרות שמניחן לפניו, דיש לאסור צין מלד שהוא דבר הקרצ למזבח, דסגי בזה לאסור בהנחה לפני ע"ז (כדעת הרא"ש וסייעתו והכי נקטינן), וצין מלד שנילושו על דעת להציאן לפניו כמו בלחם הפנים, ודמי לפרכילי ענבים שנאסרו מחמת דמי לזכורים לשיטת הריטב"א, אבל צנרן דידן דלא נחלוש על דעת להציאן לפניו כלל, וגם אין קרצין למזבח, וגם אין בהן ענין הצאה במקדש, פשוט דאין שום מקום להחמיר בזה, (עיי"ש בריטב"א שסיים אבל צנרות אין להחמיר כלל).

ב

התנאים הקילו אף לעצמם

ובצ"נ צגמ' (עבודה זרה דף מ"ג ע"א) צריז אלעזר הקפר צריזי שמלח טבעת ועליה נורת דרקון, (שזה ע"ז ממס שהיו עובדין, והמואלה יוליכה לים המלח צמחיתין שם מ"צ ע"ז), ולא די שלא הניחה, אלא אחר שכפה נכרי בעל כרחו לצטלה, הגדיהה ונטלה, (עיין פירש"י ד"ה מלח), ורבי חנינא פליג עליה, דהוה ליה ליטלה בלי ציטול כלל.

ובן מצינו (שם דף נ"ג ע"ז) דעולא נהנה ממוצח ע"ז שנפגס (הגם דלרצ ושמואל אסור) שישב עליה, ונראה טעמא דמלחא דכיון דקיי"ל צגמרא (סנהדרין דף ס"ד ע"א) דצטל יצא דע"ז, לא ראו חז"ל לגזור גזירות והרחקות המותרות על פי דין, והגם שגזרו ציין נסך, וצגמרא (עבודה זרה דף מ"ג ע"א) גזירה דלמא מגצה

חשתא דאתינן להבי, דאין שערות אלו בכלל תקרובת, יש לעיין אם יש למנוע ללבוש פאות העשויות מהן, ומחמת מאיסותא דע"ז.

א

אם על בעל נפש להחמיר

הנה הש"ך (סימן קל"ט סק"ג) כתב בשם הצ"ח, דכל בעל נפש יש לו להחמיר כדעת הרמב"ם, דכל מה שנכנס למקום עבודתם תקרובות יניחו וליח להו ציטול עיי"ש, אמנם כבר נחבאר (תשובה א' אות ד') הסכמת הפוסקים דאף לדעת הרמב"ם דברים שאינם קרבים למזבח ולא עשו מעשה שצירה, לכה"פ מהני להו ציטול, (עיין שם דברי הריטב"א בדעת הרמב"ם דאסור משום נוי), ומכירתן זו היא ציטול, אך צנרן דידן עדיף טפי, דאין מציאין השערות לפניו כלל (ואף לא צבית ע"ז), ולא שייך לאסור מלד הנחתן לפניו, וגם מלד התלישה לא נאסר כלל, חדא דאין המגלה עובדה באותה צירה, ועוד דהרי אף לא נחלוש על דעת להציאן לפניו, נמלא דאין כאן גילות לשם תקרובת כלל וכמס"כ שם, ועוד הרי מבואר בדברי הרשב"א צפרכילי ענבים שצנרן מתחלה לכך, דאם לא נכנסו לפניו מן הקלקלין הרי אלו מותרין, לפי שצחוק אינו נאסר משום תקרובת, שאין מקריצין לה צחוק עכ"ל, וכל שכן צנרן דידן לענין שערות שאין בהן ענין של הצאה במקדש.

ובן הא דמצינו בריטב"א לענין ככרות דשומר נפשו ירחק מהם, וכן צמחירי דעל בעל נפש להחמיר בזה,

זמשתחווה לזמהמה (שם דף מ"ז ע"א) דקרניו אסורין לחזונרות, דכיון דלנורך קרבן מאיס, עיין פירש"י (שם ד"ה אפילו הכי) ועיין ברמז"ס (צפ"ד מהלכות אסורי מוצא ה"ז), וצאו"ח (סימן י"א סעיף ח') דלמנוה נמי מאיס לכתחלה, וכן נרות שעוה שנשתיירו מהדלקתם לפני ע"ז, כדאיתא צאו"ח (סימן קנ"ד סעיף י"א), ועי"ש במגן אברהם (ס"ק י"ז), וצו"ד (סימן קל"ט סעיף ג'), אך להדיטו שרי כמו שכתב הרמ"א (או"ח שם) דמותר להשתמש בהם, ועיין בשו"ת חזון נחום (ח"א סימן ס"ג אות כ"ה, הוצא לעיל בתשובה א' אות א') שפלפל במה שכתב החכם סופר (או"ח סימן מ"צ) דשרי על ידי התכה, דפנים חדשות צאו לכאן, וצו"ת מהרש"ס (ח"ד סימן מ"ו) הקשה על זה דצגמרא (ע"ז דף מ"ו ע"ב) איבעיא להו אם יש שינוי לנעבד ובעיא דלא איפשיטא, ותיירץ על פי מה שכתב בשו"ת אבני מילואים (סימן כ"ז) דלגבי דין דצית הכנסת ספיקא דרבנן להקל, וכן יוצא ממה שכתב בשו"ת עין יצחק (חאו"ח סימן י' וצ"ס המחצית השקל).

ובחזון נחום הוכיח דדעת הרמז"ן דאף למנוה לא מאיס, ועל כן צעוד צירופים יש להקל, (הגם דדעה זו לא הוצאה בשו"ע), וז"ל, שאין להחמיר מדינא כלל, וזולת שהחמיר תצא עליו צרכה עכ"ל, ואמנם כל שלא הוצא צצית ע"ז כבר כתב דרכי תשובה (סימן קל"ט ס"ק ל"ג) צ"ס ספר פרשת הכסף (על הרמז"ס) דמותרין לנר חנוכה ולנר שבת ולצית הכנסת, וצו"ת צית שלמה מצאחי (ח"א סימן ל') דאפילו צספק אם היה צצית תרופתם כלל שרי, וז"ל, כיון דכל החומרא להחמיר לענין מנוה יותר מלהדיטו הוא צעיא דלא איפשיטא, וצנודן דידן שאינו ידוע אם היה תקרובת ע"ז כלל, מותר מטעם ספק ספיקא, דחדא שמה לא היה תקרובת כלל, ואח"ל שהיה הקרבה, כיון דנתצטל על ידי מכירה שמה נקטינן להקל צצעיא דריש לקיש, ושריא אף למנוה וכו', ודאי דיש להחמיר צספק ספיקא כמפורש בצנחים (דף ע"ד) וכו', מדצרי המשנה למלך (פ"ח מעכו"ס) מצואר דמפשט פשיטא ליה דגם צע"ז מהני ספק ספיקא להחמיר אף צדאורייתא וכו' עכ"ל, וכל זה למנוה, משא"כ להדיטו ולדבר הרשות, אין שום מקור להחמיר.

חיים יוסף דוד ווייס

היוצא לנו מהנ"ל:

אין שום מקור להשמר מלבלבש שערות אלו.

לה והדר מצטיל לה, שאני התם דאיכא חששא שיהנה מע"ז גופא (צאותו חפץ, ומיינס) שאסור מדאורייתא.

ובבר מצינו צגמ' (שם מ"ד ע"א) צדוד המלך ע"ה שלקח נחש הנחשת שנעשה ע"ז, ואחר הציטול של איתי הגיתי נהנה ממנו, עיין פירש"י (שם ד"ה אלא וישאם), וגם עטרת מלכס של צני עמון שהיתה ע"ז, אחר הציטול הניחה על ראשו צמקום תפילין, כדאיתא צגמרא (שם), והיה לו לסימן שראוי למלכות מחמת שהולמחו, ועיין צתוספות (שם ד"ה שהיה) שזה היה נס גדול, והצן איש חי (צספרו צן יהודע שם) כתב שזה מרומז צקרא דאצן מאסו הצונים היתה לראש פינה (היינו שהחכמים מאסו צו משום אסור הנאה, ולאחר שאיתי הגיתי ציטלה היתה לראש פינה), ושכתב זה מיועד למלך המשיח ע"כ.

ואף רצן גמליאל היה רוחץ צמרחן של ע"ז אפרודיטי (שם ע"ב), מכיון שלא היה ענין של צבד עי"ש, וגדולה מזו מצינו לענין גינה ומרחץ, צמאירי (דף מ"ד ע"ב ד"ה מה) וז"ל, נהנין וכו' אע"פ שנעשה לנו ע"ז ולהמשך אחריה המון עם להתגלגל שם לעבוד, ומה שאמרו וכו' דאלמא כל שצטוכו אסור, זהו צצית ענמו שהע"ז לתוכו, אצל גינה ומרחץ שסמוכין לה אינן צדין זה עכ"ל, (ועיין עוד צטור (סימן קמ"ב וצצדק הצית שם) צ"ס הרשב"א דאילני סרק שנוטעים לפני ע"ז מותר לישב צצילן, שיש צחוקי עבודה וזה שלהם לעבודה צצאות אילנות ונטיעתן זו היא תקרובתן, וזה אינו נאסר דאינו כעין פנים, הלכך מותר דעיקר כונתן משום תקרובת עכ"ל, ואף החולקים שם אינם אסורים אלא משום דהוי צכלל נוי עי"ש), וצנן של קדושים היה נהנה צהליכתו על אצני מרקוליס, אחרי שחיפו צהן דרכים וסטרטאות (שם דף נ' ע"א), ועיין צספר תשצ"ץ (קטן, סימן חי"ו) שהחיר ללבוש שלא לדבר מנוה מעיל שלצב העובד עבודה וזה (א"ה הכומר) כשהוא הולך לצית התרפות, ומהיכי תיתי לגזור גזירות וחומרות חדשות, (וכל שכן לאחרים), מה שלא מצינו צגמרא וצפוסקים.

ג

להקדש או למצוה

ואמנם מצינו (שם דף נ"ב ע"ב) צכלים של אחו, דהוי מאוסין לגבוה, וכן צכלים ששימשו צצית חונוי, והמשתחווה להר אצניו אסורין למנוה (שם דף מ"ו), וכן